

Työttömien Keskusjärjestön lausunto: Hallituksen esitys HE 43/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Työttömien Keskusjärjestö ry kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa lausuntopyynnöstä.

Esityksessä ehdotetaan, että

1. *”Asiakas voitaisiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilun aikana siirtää toisen kokeilukunnan asiakkaaksi tai takaisin työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi asiakkaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, asiakkaan kannalta epätarkoituksenmukaisen asiakassuhteen välttämiseksi tai asiakkaan turvallisuuteen liittyvästä perustellusta syystä. Työttömyysturvatehtäviä siirrettäisiin laajemmin työ- ja elinkeinotoimistoilta kokeilualueiden kunnille. Keskeisimmät lisättävät tehtävät liittyvät työnhaun voimassaoloon ja sen ratkaisemiseen, onko henkilö työtön.”*

Lisäksi

2. *”Muutoksenhakua harkinnanvaraista kulukorvausta koskevista päätöksistä selkeytettäisiin. Viranomaisen harkintaan perustuvasta korvauksen epäamisestä ei olisi oikeutta hakea muutosta ja päätöksen muilta osin muutoksenhaku tapahtuisi sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutus oikeuteen.”*

Ja

3. *”Asiakastietojärjestelmien käyttöoikeuksia koskevaa sääntelyä työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetussa laissa ja työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa korjattaisiin.”*

Lopuksi

4. *”työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin tehtäisiin eräitä pienempiä muutoksia.”*

Työttömien Keskusjärjestön havainnot lyhyesti:

1. Työttömien Keskusjärjestö kannattaa sitä, että asiakas voi hakeutua toisen kokeilukunnan asiakkaaksi. Päätöksen tulee perustua työttömän ilmoitukseen.

Voi olla monia asiallisia perusteluja, miksi työtön haluaa vaihtaa kokeilukuntaa (asuminen, perhe, turvakielto, työllistymismahdollisuudet, kulkeminen, asiointikieli, palvelun laatu jne.) joten työttömän näkökulmasta parasta on, että hänellä on mahdollisuus tehdä asiasta päätös oman harkinnan mukaan.

Työttömien Keskusjärjestö on huolissaan yhdenvertaisuuden toteutumisesta sekä taloudellisten resurssien riittävydestä. Päätöksentekijöiden määrä lisääntyy merkittävästi, kun päätöksentekoa hajautetaan kuntiin, uutta henkilökuntaa palkataan myös Pohjoismaisen mallin aikana. On tärkeää, että tieto eri tulkinnoista tulee ilmi ja asiaa seurataan.

Miten uudistus otetaan haltuun ilman lisäresursseja? Lausuntoesitys on itsensä kanssa mahdollisesti ristiriitainen, koska siinä todetaan ” Työttömyysturvatehtävien siirtäminen työ- ja elinkeinotoimistoilta kokeilualueiden kunnille ei vaikuttaisi menoja lisäävästi tai vähentävästi valtion talousarvioon.”

Myöhemmin todetaan esitys vähentää byrokratiaa (ja oletettavasti näin säästetään). Mitä säästyneelle summalle tehdään?

2. Muutoksenhakuun liittyvän viranomaisharkintaan perustuvasta korvauksen epäämisestä liittyvästä puutteesta Työttömien Keskusjärjestö viittaa lausuntoesityksen kohtaan, jossa todetaan seuraavaa:

”Väliaikaisesti voimassa olevan työttömyysturvalain 2 a luvun 13 a §:n mukaan muuhun kuin työllistymistä edistävään palveluun osallistuminen ei velvoita työnhakijaa työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä, jos työnhakijalle aiheutuu palveluun osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia eikä hänelle makseta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua kulukorvausta tai vastaavaa korvausta muun lain nojalla. Kuntakokeilun aikana työllistymistä tukevaan palveluun osallistuminen ei siis velvoita työnhakijaa, jos hänelle aiheutuisi osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia, mutta hänelle ei myönnetä kulukorvausta.”

Mitä tapahtuu, kun väliaikainen lainsäädäntö loppuu, ja palveluun osallistumisesta aiheutuu työttömälle kustannuksia, joita ei korvata? Onko työttömän omalla kustannuksellaan osallistuttava palveluun karenssin pelossa? Kun palvelu on vapaaehtoista, niin voidaan olettaa, että TE-toimiston tai kunnan oma harkinta on riittävä kulukorvauksen suhteen – jos se on pakollista, niin vähintä mitä voidaan turvata, on valitusoikeus.

3. Lausuntoesityksessä todetaan:

”TYPPI-rekisterin käyttöoikeussäätelyyn ehdotetut muutokset tukevat viranomaisten palveluiden yhteensovittamista ja siten mahdollistavat TYP-laissa tarkoitetun työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarjoamisen työttömille. Oikeus kirjata asiakasrekisteriin tietoja asiakkaalle tarjotusta palveluista ja käyttää näitä tietoja palvelujen suunnitteluun ja seurantaan on olennainen osa yhteispalvelua.

Käyttöoikeuden ulottaminen kuntayhtymän palveluksessa oleville saattaa käyttöoikeudet sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta ajan tasalle. Ehdotetut muutokset parantavat tiedonkulkua TYP-työtä tekevien välillä ja vähentävät päällekkäistä työtä, mikä sujuvoittaa asiakaspalvelua. Ehdotetut muutokset myös parantavat TYP-johtajien mahdollisuuksia hoitaa lainmukaisia koordinointi- ja seurantatehtäviään.”

Työttömien Keskusjärjestöä kiinnostaa, mikä on asiakkaan/työttömän oikeus antaa suostumus näiden asiakastietojen luovuttamiseksi kuntayhtymälle? Onko asiakkaalla mahdollisuus antaa ja evätä suostumus hänen tietojensa avaamiseen ja levittämiseen?

Sikäli TYPPI-palvelut ovat yleensä asiakkaan parhaaksi, koska TYPPI-palveluissa voidaan huomioida työttömän tarpeet kokonaisvaltaisesti. Olemme saaneet esimerkiksi palautetta jäsenistöltämme, että Äänekosken alueella surraa sitä, että kuntakokeilussa TYPPI-toimintaa oltaisiin ajamassa alas – ja työttömien palveluja segmentoidaan siten, että sosiaaliasioissa ohjataan suoraan sosiaalipalveluihin ja työllisyysasioissa kunnan palveluihin, mutta välimuoto puuttuu. TYPPI-palveluiden vahvuus on ollut siinä, että sosiaali-, terveys- ja työllisyysasioita on voitu katsoa asiakkaan kannalta kokonaisvaltaisesti.

Kuntayhtymät ovat myös kuntalaisten palveluiden järjestäjiä. Onko eturistiriitää siinä, että kuntayhtymät järjestävät ja tuottavat palveluita, ja nyt mahdollisesti ohjaavat työntekijöitä tai kuntoutujia tuottamaan palveluita tai toimimaan kuntayhtymissä ei palkansaajina vaan valtion maksamassa kuntouttavassa työtoiminnassa?

Helsingissä 19.4.2021

Työttömien Keskusjärjestön puolesta,
Jukka Haapakoski
toiminnanjohtaja
jukka.haapakoski@tyottomat.fi